

TÜRKİYE'DE DIŞA AÇILMANIN DIŞ BORÇLANMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ VE EKEONOMETRİK ANALİZİ

Abdulsamet Koca
Arif Çankaya
Ayşegül Özgür
Süleyman Çüngür
Danışman:Fatih Demir

Çünür Mah.Süleyman Demirel Cad,32260/Merkez Isparta

GİRİŞ

Çalışmanın amacı,Türkiye gibi gelişmekte olan ülkedeki dışa açılma ile dış borçlanma arasındaki ilişkinin ekonometrik analizinin yapılmış olmasıyla alakalıdır.Bu amaç doğrultusunda öncelikle değişkenler arasındaki ilişki teorik olarak incelenmiş,ardından dışa açıklığın artmasıyla birlikte dış borçlanmada da artış yaşanacağı hipotezi eşbütünleşme yöntemiyle test edilmiştir.Hele ki dünya ekonomisi 1980'li yıllardan sonra bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler sounucunda hızlı bir etkileşim sürecini yaşayarak ülkeler arası küreselleşme de hız kazanmış olur.

ÖZET

Dışa açılma,mal ve hizmetlerin alışının önündeki engellerin ortadan kalkması olarak adlandırılabilir.Yerel piyasada ikamesi olmayan ürünlerin sağlanmasının kolaylaşmasını da dışa açılma kavramı olarak tanımlarız.Bundan ötürü ithracat teşvik edildiği için ithalat azaltılır.Bununla beraber döviz girdisi gerçekleşerek ekonomi canlanmış hale gelmektedir.Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin yatırım için gerekli finansal tasarrufları yetersizdir.Bu ülkelerin ihracat seviyelerinin düşük olması döviz kıtlığına neden olmaktadır.Bu nedenle dış borçlanma finansal bir kaynak haline gelecektir.Türkiye'de dışa açılmanın dış borçlanma üzerindeki etkisi test edilmiş ve dışa açılmanın dış borçlanma üzerindeki etkisinin negatif olduğu anlaşılmıştır.Türkiye'de dışa açılma ilk olarak Turgut Özal zamanında 24 Ocak 1980 yılında başlamıştır.Dışa açılmanın 2 önemli hattı şunlardır:Türk Lirası devalüe edilerek dolar kuru günlük olarak ilan edilmeye başlanmıştır,ithalat ve ihracatın serbestleşmesi yolunda da adımlar atılmaya başlanmıştır.2010 yılı ortalarından itibaren ise Türkiye ekonomisinin makroekonomik göstergeleri toparlanmaya başlamıştır.

ÖZET

Dış borçlanma genelde dış yardım şeklinde ifade edilmektedir.Dışa bağıllık yurtdışı borçlanması ile yükseksebilir.

Dış borçlanmanın nedenleri:
Mali nedenler,ekonomik nedenler,
Sosyal nedenler,siyasi ve askeri nedenlerdir.
Dış borçlanma ile ilgili Klasik,Keynesyen ve Neo-klasik görüşler vardır.

Borçlanma ise devletin normal gelirleri olan vergilerin öne alınmış,iskonto ettirilmiş şeklidir..
Dış borçlanmayı etkileyen faktörler ise:
Ödemeler Dengesi,Kamu Harcamaları,
İç Borçlar,Yurtiçi Tasarruflar,Barış,Güvenlik ve Savunma Harcamalarıdır.Alınan dış borçlar verimli kullanılmadığında aksi takdirde üretime dönüştürülemez finans edilmemesinde ülkeler krize sürüklenmektedir.Çalışmada 1994 ve 2001 krizlerini yaşayan Türkiye'nin dış borçla ilişkisi kırılma noktası göstergeleriyle rakamsal olarak ele alındığını görmüş olduk.Türkiye'nin 2019 yılındaki dış borcu yaklaşık 437.6 milyar dolardır.

YÖNTEM VE BULGULAR

Analizde kullandığımız program Eviews 8.1'dir.Değişkenler arasındaki nedensellik ilişkisinin varlığını ve yönünü belirleyebilmek için granger nedensellik testini kullandık.Analiz sonucuna göre prob. değerleri 0.000 olduğundan dolayı değişkenler arasında eşbütünleşik ilişki vardır.(Türkiye'nin dış borçlanması arttıkça dışa açılma da artar,azaldıkça azalır.) Analiz sonucuna göre Türkiye'nin dış borçlanmasının granger nedeni olmasının sonucuna ulaşılmıştır.Grangerlar arasında nedensellik ilişkisinin bulunduğunu kabul eden hipotez kabul edilmiştir Bundan dolayı dışa açılmanın da granger nedeni olduğu sonucuna ulaşılmıştır ve son olarak 1 adet de çift yönlü nedensellik testi sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç

Özellikle dış borçlanmayla alakalı krizlerin varlığına şahit olduk.Bu çalışmada da krizlerin önemli bir sebebi olan dış borçlanmayı çeşitli dış borçluluk göstergeleri ile granger nedensellik analizini yaparak Türkiye'de dışa açılma ile dış borçlanmanın arasındaki ilişkinin ekonometrik analizini yapmış olduk.

Kaynaklar

(Sezgin,2009:180-184),(Kalaycıoğlu,1998:186),(Ural,2003:11),(Özer,2006:165),(Ardıç2004:145-154),(Parasız,2008:326),(Uluatam,2015:309),(Oktar,2011:32)(Şeker,2006:77),(Zengin,2000:40),(Acar,2013:18)

abdulsamet.koca.6@gmail.com
arifcankaya5@gmail.com
suleymancungur@gmail.com
aysegulozgur07400@gmail.com